

**URZĄD
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KATOWICACH**

40-024 Katowice, ul. Powstańców 41a
Tel./Fax (0-32) 256-46-96, Tel/Fax (0-32) 255-26-47, Tel. /Fax (0-32) 255-44-04
E-mail: katowice@uokik.gov.pl

Katowice, dn.05.09.2000r.

RKT-500-s-01/00/MF

DECYZJA Nr RKT- 27/2000

- I. Na podstawie art. 104 K.p.a. i art. 8 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz.U. z 1999r. Nr 52, poz. 547 oraz Dz.U. z 2000r. Nr 31, poz. 381) po rozpatrzeniu sprawy wszczętej z urzędu, przeciwko Górnośląskiemu Zakładowi Elektroenergetycznemu S.A. ul. Barlickiego 2, 44-100 Gliwice; nakazuje się zaniechanie stosowania praktyki monopolistycznej polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku poprzez narzucanie uciążliwych warunków umowy przynoszących Zakładowi, który te warunki narzucił nieuzasadnione korzyści w postaci nieekwiwalentnego partycypowania w kosztach wykonania urządzeń elektroenergetycznych służących zapewnieniu zasilania w energię elektryczną 11 domów mieszkalnych (...) w Katowicach, które to urządzenia stały się następnie własnością tego Zakładu.
- II. Na podstawie art. 104 K.p.a. i art. 14 ust. 1 i 2 powołanej w pkt I, nakłada się na Górnośląski Zakład Elektroenergetyczny S.A. w Gliwicach karę pieniężną w wysokości 75 000 PLN. (słownie: siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych) płatną do Budżetu Państwa.

Uzasadnienie

Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Katowicach zostało przesłane przez Państwa Dariusza i Małgorzatę Ś. z Katowic pismo dotyczące zwrotu przez Górnośląski Zakład Elektroenergetyczny S.A. w Gliwicach (zwany dalej Zakładem) kosztów budowy infrastruktury elektroenergetycznej służącej zapewnieniu zasilania w energię elektryczną domów jednorodzinnych przy ul. Sadowej w Katowicach. Państwo Ś. zwrócili się do Urzędu na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 6 i art. 21 ust. 2 pkt 5 ustawy antymonopolowej oraz art. 49 i 405 K.c. o spisanie aneksu do umowy o dostawę energii elektrycznej nr 23/07/P/98, który uwzględniłby współfinansowanie przez Zakład ww. inwestycji (Karta nr 2). Skarżący poinformowali ponadto, że Zakład zgodnie z zawartą umową stał się właścicielem infrastruktury elektroenergetycznej wybudowanej staraniem i kosztem mieszkańców domów przy ul. Sadowej oraz, że dotychczas nie doszło pomiędzy Zakładem, a mieszkańcami do rozliczenia kosztów budowy ww. infrastruktury.

W związku z otrzymanym od Państwa Ś. pismem, Urząd zwrócił się do Zakładu o udzielenie wyjaśnień w przedmiotowej sprawie.

Z informacji przekazanych przez Zakład (Karty nr 32 – 33, 49 – 50) wynika, że inwestycja mająca na celu zapewnienie zasilania w energię elektryczną domów jednorodzinnych przy ul. Sadowej była wykonywana i finansowana przez właścicieli domów jednorodzinnych zgodnie z zawartą w 1998r. umową cywilno – prawną nr 23/07/P/98. Zakład zobowiązał się w tej umowie do montażu transformatora, odbioru (wybudowanych przez właścicieli domów) urządzeń elektroenergetycznych, przyłączenia ich do sieci i nieodpłatnego przejęcia na majątek Zakładu. Z chwilą przejęcia urządzeń, zabiegi eksploatacyjne, remonty oraz

obowiązek odbudowy urządzeń w razie zniszczenia przeszły na Zakład. Koszty jakie poniósł Zakład na realizację przedmiotowej inwestycji wyniosły 3 271 PLN + 22% VAT (wg cen z 2000r.). Zakład poinformował ponadto, że przedmiotowa inwestycja nie była przewidziana w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, przyłączenie przedmiotowej infrastruktury do sieci Zakładu nastąpiło w dniu 27.11.1998r. i została ona przekazana na majątek Zakładu dowodami PT.

W toku dalszej korespondencji Zakład wskazał, iż z uwagi na fakt, że przyłączy do sieci elektroenergetycznej nie było uwzględnione w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego to zgodnie z przepisami ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne (Dz.U. Nr 52, poz. 348 z późn. zm.) oraz rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy, rozliczenie wzajemne stron (opłata przyłączeniowa) wynikałaby z rzeczywistych kosztów przyłączenia.

Państwo Ś., którzy złożyli do Urzędu skargę na Zakład, w świetle art. 21 ust. 2 ustawy antymonopolowej, jako osoby fizyczne, nie są uprawnieni do żądania wszczęcia postępowania w trybie ww. ustawy. Organ antymonopolowy uprawniony jest do wszczęcia postępowania z urzędu w przypadku naruszenia interesu publicznoprawnego ze względu na publicznoprawny charakter ustawy antymonopolowej.

W związku z powyższym zostało wszczęte z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie nakazania zaniechania przez Zakład stosowania praktyki monopolistycznej polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku poprzez narzucanie uciążliwych warunków umowy przynoszących Zakładowi, który te warunki narzucił nieuzasadnione korzyści w postaci nieekwiwalentnego partycypowania w kosztach wykonania urządzeń elektroenergetycznych służących zapewnieniu zasilania w energię elektryczną 11 domów mieszkalnych przy ul. Sadowej w Katowicach, które to urządzenia stały się następnie własnością tego Zakładu, co może stanowić naruszenie art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej (Karty nr 53 – 54).

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania administracyjnego (Karty nr 55-56) Zakład stwierdził, że inwestycja będąca przedmiotem niniejszego postępowania została odebrana protokołem nr 101/98 z 16.11.1998r., a zatem była realizowana pod rządami ustawy Prawo energetyczne. Inwestycja ta nie została przewidziana w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, zatem stosownie do art. 7 ust. 5 ww. ustawy warunki jej realizacji i finansowania winna określać umowa zainteresowanych stron. Tak też w przedmiotowej sprawie strony uczyniły.

Zdaniem Zakładu, jeżeliby dokonać rozliczeń stron w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy to wówczas należałoby zastosować § 13 pkt 3 ppkt 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 21 października 1998r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych, pokrywania kosztów przyłączenia, obrotu energią elektryczną, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz.U. Nr 135, poz. 881) – zwanego dalej rozporządzeniem przyłączeniowym – zgodnie z którym opłata za przyłączenie wyliczona byłaby na podstawie rzeczywistych kosztów realizacji przyłącza. Opłata za przyłączenie zgodnie z § 16 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 3 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną, w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach (Dz.U. Nr 153, poz. 1002) – zwanego dalej rozporządzeniem taryfowym - oraz wg stawek opłat zawartych w Taryfie dla energii elektrycznej Nr 1 – GZE/99 wyniosłaby 108 683, 70 PLN.

Na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego Urząd ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 1.10.1996r. zostały wydane przez Zakład *Warunki ogólne i techniczne przyłączenia do wspólnej sieci 11-stu domów jednorodzinnych przy ul. Sadowej w Katowicach* (Karta nr 34). W pkt 8 warunków zawarto postanowienie zgodnie z którym „proponuje się przekazanie elementów sieci wykonanych przez odbiorcę na rzecz GZE S.A. – Gliwice w zamian za prowadzenie ich eksploatacji”. W oparciu o powyższe warunki techniczne odbiorcy z ul. Sadowej zrealizowali inwestycję mającą na celu zapewnienie zasilania budowanych przez nich domów w energię elektryczną - zawarto w tym celu umowę ze spółką „INSBUD”.

Inwestycja będąca przedmiotem niniejszego postępowania została wykonana we wrześniu 1998r., na co wskazuje protokół odbioru technicznego z dnia 28.09.1998r. (Karta nr 25). Tego samego dnia (28.09.1998r.) została zawarta pomiędzy Zakładem, a 13 inwestorami domów jednorodzinnych przy ul. Sadowej w Katowicach umowa nr 23/07/P/98 (inwestorzy: Elżbieta i Józef B., Halina i Marek D., Jolanta B., Krzysztof G., Helena H., Ewa i Stanisław K., Irena i Henryk K., Laura i Edmund P., JUTA i Artur O., Dorota Ś., Jan Ś., Małgorzata i Dariusz Ś., Teresa i Andrzej W.). Przedmiotem umowy w myśl § 1, było ustalenie zasad realizacji oraz rozliczenia kosztów budowy i uregulowania stanu majątkowego infrastruktury elektroenergetycznej służącej do zasilania w energię elektryczną zespołu 11 budynków przy ul. Sadowej w oparciu o wydane warunki techniczne przyłączenia (Karty nr 21-22).

Zgodnie z § 2 tej umowy odbiorcy zobowiązali się do:

- pokrycia kosztów opracowania dokumentacji techniczno – prawnej z pozwoleniem budowlanym włącznie,
- wykonania 6 sztuk złącz kablowo – pomiarowych ZKP,
- wykonania linii kablowej elektroenergetycznej YAKY 4*240 (ok. 450 mb),
- zakup transformatora 630 kVA, 20/0,4 kV.

Zakład zobowiązał się do pokrycia kosztów montażu transformatora w stacji nr 663 dostarczonego przez odbiorców oraz do dokonania odbiorów wybudowanych przez odbiorców urządzeń elektroenergetycznych i załączenia ich do wspólnej sieci.

Zgodnie z § 4 elementy sieci wybudowane i sfinansowane przez odbiorców zostaną przekazane nieodpłatnie na majątek Zakładu. Podstawą przekazania ww. urządzeń na majątek Zakładu miał być bezusterkowy protokół odbioru technicznego oraz dokumenty księgowo majątkowe (dowody PT) sporządzone przez odbiorców w dniu odbioru technicznego i przesłane do Zakładu.

W dniu 25.11.1998r. podpisany został protokół 101/98 z odbioru technicznego przedmiotowej inwestycji (Karty nr 22-24). W pkt 20 protokołu wskazano, że kable 1 kV, złącza kablowe i transformator przekażą inwestorzy na majątek Zakładu dokumentami PT w zamian za nieodpłatną eksploatację urządzeń.

W dniu 27.11.1998r. dokonano przyłączenia przedmiotowych urządzeń. Równocześnie zostały wystawiane 2 protokoły:

- PT 597/EFK/98 dotyczący przekazania szafy złączowo - pomiarowej ZKL-3a + RLL-3 (6 sztuk) + kabel YAKY 4*240mm², 1 kV – 460 m o wartości początkowej – 72 141,85 PLN (Karta nr 39).
- PT 598/EFK/98 dotyczący przekazania transformatora typ TNOSLH 630 kVA, 2100/400V o wartości początkowej - 36 450 PLN (Karta nr 40).

Łączna wartość urządzeń wybudowanych przez odbiorców i przekazanych na majątek Zakładu wyniosła - 108 591 PLN.

Z informacji przekazanych przez Zakład wynika, że uczestniczył on w wykonaniu inwestycji wspólnej w kwocie 2727,23 PLN (koszt montażu transformatora według cen z daty przyłączenia). Tak więc łączna wartość inwestycji wyniosła 111 318, 23 PLN. Udział procentowy stron w kosztach inwestycji kształtował się następująco: Zakład – 2,45 %; odbiorcy – 97,55 %.

W toku postępowania administracyjnego Urząd zwrócił się do Urzędu Miasta w Katowicach o określenie, czy sieć elektroenergetyczna będąca przedmiotem niniejszego postępowania była przewidziana w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Z uzyskanej odpowiedzi wynika (Karta nr 69), że ustalenia miejscowego planu zagospodarowania

przestrzennego uchwalonego Uchwałą nr XXIV/120/91 Rady Miejskiej w Katowicach z dnia 1 lipca 1991 r. ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Katowickiego nr 8 z dnia 10 lipca 1991r. – teren przy ul. Sadowej w Katowicach na którym wybudowano 11 domów jednorodzinnych jest zlokalizowany na obszarze jednostki strukturalnej „K” i przeznaczony pod funkcję „strefa mieszkaniowo – usługowa wraz z infrastrukturą techniczną dla obsługi tej strefy.” Stąd też wynika wniosek, że ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przewidywały min. realizację sieci elektroenergetycznej służącej zapewnieniu zasilania w energię elektryczną domów przy ul. Sadowej w Katowicach.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Urząd zważył co następuje:

Do stwierdzenia stosowania praktyki monopolistycznej określonej w art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej konieczne jest łączne spełnienie następujących przesłanek:

- pozycja dominująca przedsiębiorcy,
- uciążliwy charakter warunków umowy,
- narzucanie tych warunków przez podmiot dominujący na rynku,
- nieuzasadnione korzyści przedsiębiorcy narzucającego uciążliwe warunki umowy.

Podstawowym warunkiem dla zaistnienia w/w praktyki jest, aby przedsiębiorca ją stosujący posiadał pozycję dominującą lub monopolistyczną na rynku. W sprawie będącej przedmiotem niniejszego postępowania ustalono, że Zakład zajmuje monopolistyczną pozycję na rynku dostaw energii elektrycznej. Jest tzw. monopolistą naturalnym, co wynika z faktu sieciowego charakteru urządzeń służących do dostarczania energii elektrycznej. Podmioty ubiegające się o przyłączenie do sieci nie mają możliwości alternatywnego zaopatrywania się w energię elektryczną przez innego przedsiębiorcę. Tak więc, Zakład podlega wszystkim ograniczeniom wynikającym z ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów.

Ustawa antymonopolowa nie zawiera bliższych zasad odnoszących się do kwestii ekwiwalentności świadczeń uczestników umowy o przyłączenie do sieci energetycznej dostawcy. Takie regulacje funkcjonują na gruncie ustawy z dnia 10.04.1997r. Prawo energetyczne oraz rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy.

W chwili realizacji inwestycji będącej przedmiotem niniejszego postępowania obowiązywały przepisy ustawy z dnia 10.04.1997r. Art. 7 ust. 4 mówił, że przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej (...) mają obowiązek zapewnić realizację i finansowanie budowy i rozbudowy sieci, w tym przyłączeń odbiorców, pod warunkiem, że sieci te przewidywane są w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, na warunkach określonych przepisami o których mowa w art. 9 i 46 oraz w planie o którym mowa w art. 20.

Na podstawie art. 9 ust. 1 Minister Gospodarki wydał w dniu 21.10.1998r. rozporządzenie przyłączeniowe, które weszło w życie 21.11.1998r. Zgodnie z § 13 ust. 2 ww. rozporządzenia koszty przyłączenia ponoszone przez przedsiębiorstwo sieciowe wynikające z warunków przyłączenia (...) stanowią podstawę do ustalenia w taryfie lub umowie o przyłączenie opłaty za przyłączenie. Koszty o których wyżej mowa są pokrywane w formie określonej w taryfie lub umowie o przyłączenie. Zgodnie zaś z § 14 ust. 1 nakłady ponosi przedsiębiorstwo sieciowe, jeżeli budowa przyłącza i budowa lub rozbudowa sieci są przewidywane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

W związku z faktem, że w trakcie realizacji inwestycji obowiązywały przepisy ustawy Prawo energetyczne z dnia 10.04.1997r. oraz, że inwestycja była przewidziana w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, Zakład zobowiązany był do zapewnienia realizacji i finansowania budowy i rozbudowy sieci, w tym przyłączeń odbiorców – także tych z ul. Sadowej w Katowicach. Równocześnie w sytuacji, gdyby Zakład samemu wykonał przedmiotową inwestycję, był uprawniony do pobrania od odbiorców opłaty za przyłączenie w wysokości określonej odrębnymi przepisami.

Co prawda, w chwili przyłączenia wybudowanej sieci do sieci Zakładu (27.11.1998r.) nie obowiązywały przepisy rozporządzenia taryfowego, nie powinno być zdaniem Urzędu istotnej przeszkody, aby zachowanie Zakładu ocenić pod względem zgodności z zasadami wyrażonymi w tym rozporządzeniu.

Zakład prowadzący profesjonalną działalność gospodarczą w sektorze energetyki w chwili zawarcia umowy określającej zasady rozliczeń z odbiorcami oraz w dacie przyłączenia odbiorców do swojej sieci miał obowiązek uwzględnić fakt, że szczegółowe zasady określenia wysokości opłaty za przyłączenie zostaną uregulowane w rozporządzeniu wykonawczym wydanym na podstawie art. 46 Prawa energetycznego. W związku z faktem, że konkretne zasady rozliczeń nie były jeszcze znane, Zakład umowę z odbiorcami mógł sformułować w ten sposób, że ostateczne rozliczenie kosztów inwestycji nastąpiłoby po wejściu w życie ww. przepisów. Nie uczynił tego jednak, wymuszając na odbiorcach realizację inwestycji i przekazanie jej na majątek Zakładu. Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że odbiorcy z ul. Sadowej dwukrotnie zwrócili się do Zakładu o zwrot kosztów poniesionych w związku z inwestycją mającą na celu zapewnienie zasilania w energię elektryczną wybudowanych przez nich domów jednorodzinnych, tak aby świadczenia stron miały charakter ekwiwalentny, w chwili, gdy już obowiązywały zarówno rozporządzenie taryfowe, jak i Taryfa dla energii elektrycznej Zakładu (Karty Nr 17 i 18). Pomimo pism odbiorców Zakład odmówił dokonania z nimi rozliczeń motywując to faktem, że urządzenia przez nich wybudowane stały się jego własnością, nie odnosząc się w ogóle do zasady ekwiwalentności wyrażonej w ww. przepisach prawa energetycznego. W stosunku do innych przedsiębiorców dysponujących znacznym potencjałem ekonomicznym, Zakład stosował inną politykę w zakresie wzajemnych rozliczeń stron z tytułu realizacji inwestycji energetycznej. W chwili, gdy nie obowiązywały jeszcze rozporządzenia wykonawcze do ustawy Prawo energetyczne, jak i Taryfa dla energii elektrycznej ustalona w oparciu o ww. przepisy, Zakład wyliczał szacunkowo opłatę za przyłączenie, równocześnie zastrzegając w umowie, że ostateczne rozliczenie kosztów inwestycji nastąpi po wejściu w życie ww. rozporządzeń i Taryfy. Takiego sposobu określenia udziału stron w inwestycji, Zakład nie zastosował w przedmiotowej sprawie wykorzystując fakt, że jego kontrahentami byli konsumenci, czyli najślabi uczestnicy rynku.

§ 15 ust. 1 rozporządzenia taryfowego stanowi, że dla podmiotów zaliczanych do IV i V grupy przyłączeniowej, przyłączanych do sieci przewidzianych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, opłatę za przyłączenie ustala się na podstawie ryczałtowych stawek opłat za przyłącze oraz ryczałtowych stawek opłat za rozbudowę sieci.

W oparciu o ww. przepis Zakład dokonał stosownych wyliczeń, jak kształtowałyby się opłata przyłączeniowa wyznaczona na podstawie stawek ryczałtowych dla V grupy przyłączeniowej w oparciu o postanowienia kolejnych Taryf Zakładu (Karta nr 65).

Zarówno według Taryfy Nr 1 GZE/99 w brzmieniu ustalonym po zmianie z dnia 18.06.1999r., jak i według Taryfy GZE/2000 obowiązującej od dnia 29.04.2000r. opłata za przyłączenie według wyliczeń Zakładu wynosiłaby:

- dla 1 odbiorcy – 2 213,05 PLN,
- dla wszystkich odbiorców łącznie – 24 343,55 PLN.

Zgodnie z postanowieniami Taryfy Nr 1 GZE/99 obowiązującej od 03.03.1999r., aż do zmiany dokonanej w czerwcu 1999r. opłata za przyłączenie dla 1 odbiorcy wyniosłaby 8113,79 PLN, a dla wszystkich odbiorców łącznie – 89251,73. Taryfa w tym brzmieniu była taryfą najbliższą dacie przyłączenia do sieci, jednakże jej postanowienia nie mogą być podstawą do określania udziału odbiorców w finansowaniu inwestycji, gdyż taryfa ta od samego początku obowiązywania budziła poważne wątpliwości. Wyrazem ich jest między innymi pismo Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z dnia 30.06.1999r. pt. „Informacja o zatwierdzonych taryfach dla energii elektrycznej w sektorze dystrybucyjnym” z którego wynika, że opłaty za przyłączenie do sieci pobierane przez Zakłady energetyczne w oparciu o taryfy zatwierdzone w lutym 1999r. często miały charakter wygórowany (nadmierny) i stąd

zaszła konieczność dokonania zmian w ich wysokości. Taryfa Zakładu została zmieniona na jego wniosek decyzją Prezesa URE z dnia 18.06.1999r.

W związku z tym Urząd jako podstawę określenia udziału odbiorców w finansowaniu inwestycji będącej przedmiotem niniejszego postępowania przyjął wartości określone w aktualnie obowiązującej Taryfie Zakładu Energetycznego. Jednakże w związku z faktem, że od chwili przyłączenia odbiorców do sieci do chwili wejścia ww. Taryfy w życie upłynął pewien okres czasu, Urząd zdyskontował kwotę wyliczoną w oparciu o postanowienia Taryfy o wskaźnik wzrostu cen i usług w okresie grudzień 1998r. – kwiecień 2000r. Szczegółowe wyliczenia znajdują się w aktach sprawy (Karty nr 74 i 75). Zgodnie z powyższymi wyliczeniami, odbiorcy zobowiązani byłiby wnieść na rzecz Zakładu opłatę za przyłączenie w wysokości 21 790, 72 PLN, biorąc pod uwagę poziom cen z chwili przyłączenia odbiorców do sieci Zakładu (listopad 1998r.).

Takie działanie Urzędu znajduje uzasadnienie w licznych wyrokach Sądu Antymonopolowego (np. Ama 4/99, Ama 68/99). Wynika z nich, że pomimo, iż w dacie przyłączenia odbiorców do sieci Zakładu wszystkie powyżej powołane regulacje oparte na Prawie energetycznym nie obowiązywały w całości, zdaniem Sądu nie powinno być istotnych przeszkód dla oceny zachowania zakładu z punktu widzenia zgodności z zasadą ekwiwalentności wzajemnych świadczeń (487§2 K.c.) przy odpowiednim i posiłkowym braniu pod uwagę kryteriów wynikających z powołanych wyżej przepisów. Ekwiwalentność wzajemnych świadczeń uczestników umowy o przyłączenie do sieci energetycznej przyświeca bowiem wspomnianym regulacjom prawnym. Za podstawę dla rozliczeń należałoby jednak przyjmować poziom cen z daty przyłączenia. Dlatego też kwoty wyrażone w aktualnie obowiązującej Taryfie zostały obniżone o wskaźnik inflacji.

W związku z ustaleniami poczynionymi we wcześniejszej części niniejszej decyzji należy przyjąć, że świadczenie Zakładu jest ekwiwalentne świadczeniu odbiorców wówczas, gdy jego udział w inwestycji wspólnej polegającej na zapewnieniu zasilania w energię elektryczną domów jednorodzinnych przy ul. Sadowej w Katowicach wynosi 89 527, 51 PLN (wartość inwestycji w kwocie 111 318,23 PLN – udział odbiorców 21 790, 72 PLN). Udział Zakładu w przedmiotowej inwestycji wyniósł tylko 2 727,23 PLN. Świadczenie w takiej wysokości nie może więc zostać uznane za ekwiwalentne świadczeniu odbiorców przyłączonych do sieci.

Z praktyki orzeczniczej Sądu Antymonopolowego wynika, że za uciążliwy warunek umowy należy uznać każdy warunek oznaczający dla jednej ze stron ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Należałoby w tym miejscu rozważyć, czy w sytuacji istnienia wolnej konkurencji przedsiębiorca byłby w stanie wynegocjować kwestionowane postanowienia umowy, czy też byłoby to niemożliwe. Z przedstawionych powyżej wyliczeń wynika, że świadczenie Zakładu polegające na uczestnictwie w inwestycji związanej z zapewnieniem zasilania w energię elektryczną domów przy ul. Sadowej nie jest ekwiwalentne świadczeniu odbiorców. Z wykonanej inwestycji elektroenergetycznej każda ze stron odnosi korzyści. Odbiorcy mają zapewnione dostawy energii do swoich domów w sposób ciągły o określonych parametrach, natomiast Zakład przy pomocy tych urządzeń prowadzi działalność gospodarczą. Należy jednak stwierdzić, że świadczenie odbiorców (wybudowane przez nich urządzenia energetyczne, które następnie weszły w skład majątku Zakładu) do którego zobowiązali się w umowie cywilno – prawnej ma charakter dla nich uciążliwy. W sytuacji, gdyby inwestycja była realizowana i rozliczona w oparciu o przepisy ustawy Prawo energetyczne oraz przepisy wykonawcze do tej ustawy to wówczas udział odbiorców (wysokość opłaty za przyłączenie) w finansowaniu inwestycji byłby wielokrotnie niższy, niż miało to miejsce w przedmiotowej sprawie. Zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami o spełnieniu zasady ekwiwalentności świadczeń stron można mówić wówczas, gdy odbiorcy partycypują w kosztach inwestycji energetycznej w kwocie 21 790, 72 PLN, a Zakład w kwocie 89 527, 51 PLN. Odbiorcy przekazali na rzecz Zakładu urządzenia o wartości 108 591 PLN nie uzyskując z tego tytułu jakiegokolwiek rekompensaty. Dlatego też wymuszenie przez Zakład na odbiorcach obowiązku wybudowania urządzeń energetycznych, do czego

zobowiązany był we własnym zakresie zgodnie z art. 7 ust. 4 ustawy Prawo energetyczne, a następnie do przekazania na jego majątek urządzeń o wartości 108 591 PLN, w sytuacji, gdy zgodnie z przepisami prawa energetycznego odbiorcy uczestniczyliby w kosztach inwestycji w kwocie 21 790, 72 PLN należy uznać za warunek uciążliwy dla odbiorców w rozumieniu art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej.

Jeśli chodzi o narzucanie warunków umowy, to działanie to cechuje się jednostronnością i przymusem towarzyszącym jego wykonywaniu. Warunki umowy są narzucane dzięki zajmowaniu przez danego przedsiębiorcę pozycji dominującej na rynku i wykorzystywanie jej dzięki posiadanej sile rynkowej. Zakład zatem posiada niezbędny potencjał do narzucania swoim kontrahentom warunków umów. W świetle orzecznictwa antymonopolowego o tym, czy w konkretnych warunkach dominacji rynkowej treść umowy została kontrahentowi narzucona, czy też umowa była rezultatem negocjacji w ramach przysługującej obu stronom swobody kontraktowania (art. 353¹ K.c.) decyduje w ostatecznym rachunku treść umowy i okoliczności jej zawarcia. Należy założyć, że wszystkie podmioty istniejące na rynku zachowują się racjonalnie. W związku z tym założeniem, jeżeli podmiot zajmujący monopolistyczną pozycję na rynku nie byłby w stanie wynegocjować treści umowy, do zawarcia której doszło w warunkach dominacji rynkowej, umowę należy uznać jako ograniczającą samodzielność kontrahenta. Z taką też sytuacją mamy do czynienia w niniejszym stanie faktycznym. Pomimo, że odbiorcy zawarli z Zakładem umowę cywilno – prawną regulującą kwestie rozliczeń z tytułu zrealizowanej inwestycji energetycznej, należy uznać, że treść tej umowy został im przez Zakład narzucona. Brak zgody odbiorców na zawarcie umowy o narzuconej przez Zakład treści spowodowałby, iż nie mieliby zapewnionej dostawy energii elektrycznej, przy jednoczesnym braku alternatywnych źródeł zaopatrzenia w to medium na rynku. O narzuceniu uciążliwych warunków umowy świadczy również fakt, że odbiorcy pismami z dnia 30.04.1999r. i 2.08.1999r. zwrócili się do Zakładu o zwrot kosztów, jakie ponieśli w związku z budową infrastruktury elektroenergetycznej, która następnie stała się własnością Zakładu. Zakład w odpowiedzi stwierdził jedynie, że jest właścicielem przedmiotowych urządzeń i w związku z tym uważa kwestię rozliczeń za ostatecznie zakończoną. Z powyższych faktów wynika więc, że Zakład jednostronnie ustalił, a następnie narzucił odbiorcom warunki uczestnictwa stron w kosztach realizacji infrastruktury energetycznej, zmuszając odbiorców do spełnienia świadczenia w wysokości znacznie przewyższającej kwotę, jaką odbiorcy zobowiązani byłiby wpłacić na rzecz Zakładu, gdyby odpowiednio zostały zastosowane przepisy ustawy Prawo energetyczne, rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy oraz Taryfy dla energii elektrycznej Zakładu.

Osiągane przez podmiot gospodarczy stosujący praktykę monopolistyczną z art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej nieuzasadnione korzyści są odpowiednikiem uciążliwych warunków umów narzuconych kontrahentowi w relacjach ekwiwalentności wzajemnych świadczeń stron umowy. Nieuzasadnione korzyści określają sytuację korzystniejszą od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Jak wykazano to we wcześniejszej części niniejszej decyzji świadczenia stron (Zakładu i odbiorców), jakie ponieśli w związku z zapewnieniem zasilania w energię elektryczną 11 domów przy ul. Sadowej w Katowicach nie są ekwiwalentne. W sytuacji rozliczenia kosztów inwestycji w oparciu o przepisy Prawa energetycznego, rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy oraz Taryfy dla energii elektrycznej Zakładu, udział odbiorców w finansowaniu inwestycji byłby wielokrotnie niższy niż miało to miejsce w przedmiotowej sprawie. Zgodnie z art. 47 ust. 1 Prawa energetycznego przedsiębiorstwa energetyczne posiadające koncesje ustalają taryfy dla energii elektrycznej, które podlegają zatwierdzeniu przez Prezesa URE. Równocześnie zgodnie z art. 45 ust. 1 pkt 1 taryfy dla energii elektrycznej powinny zapewniać pokrycie uzasadnionych kosztów działalności przedsiębiorstw energetycznych. Zakład uczestniczył w inwestycji mającej na celu zapewnienie zasilania w energię elektryczną odbiorców z ul. Sadowej w kwocie 2727,23 PLN. Zgodnie z zasadą ekwiwalentności świadczeń stron określoną w oparciu o przepisy

prawa energetycznego Zakład zobowiązany byłby partycypować w kosztach inwestycji w kwocie 89 527, 51 PLN, a więc ponad 30 – krotnie wyższej niż faktycznie miało to miejsce w przedmiotowej sprawie. Równocześnie Zakład przerzucił na odbiorców obowiązek realizacji inwestycji oraz jej finansowania, a następnie przejął na swój majątek urządzenia energetyczne nie dokonując z odbiorcami stosownego rozliczenia z tego tytułu. Stąd też należy uznać, iż wymuszenie na odbiorcach uczestnictwa w inwestycji wspólnej w wysokości większej niż przewidywały to obowiązujące w chwili przyłączenia do sieci odbiorców przepisy prawa przyniosło Zakładowi nieuzasadnione korzyści.

W związku z powyższym należało orzec jak w pkt I sentencji.

Przepis art. 14 ust. 1 ustawy antymonopolowej przewiduje możliwość nałożenia kary pieniężnej w przypadku wydania decyzji nakazującej zaniechanie praktyk monopolistycznych na podstawie art. 8 ust. 1 tej ustawy.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydając w przedmiotowej sprawie decyzję o nakazaniu zaniechania praktyki monopolistycznej nałożył na Zakład karę pieniężną w wysokości 75 000 PLN (siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych), biorąc za podstawę przychód Zakład za rok 1999 w rozumieniu art. 2 pkt 10 ustawy antymonopolowej.

W rozumieniu art. 14 ust. 2 ustawy wyżej wskazanej nałożono karę na takim poziomie, aby jej charakter prewencyjno – represyjny odniósł pożądaný skutek. Przy wymierzaniu kary Urząd kierował się ciężarem przewinienia oraz brakiem po stronie Zakładu działań zmierzających do dokonania z odbiorcami rozliczenia kosztów inwestycji elektroenergetycznej zgodnie z zasadą ekwiwalentności świadczeń stron.

Maksymalna wysokość kary, jaką Urząd mógł nałożyć na Zakład wynosi 173 191 977,188 PLN. Tak więc, kara w wysokości 75 000 PLN stanowi 0,043% kary maksymalnej.

Zakład po pierwsze, wymusił na odbiorcach realizację i finansowanie inwestycji, co w oparciu o postanowienie art. 7 ust. 4 ustawy Prawo energetyczne samemu powinien uczynić, gdyż inwestycja (sieć) przewidziana była w miejscowym planie zagospodarowanie przestrzennego. Po drugie, Zakład wymusił na odbiorcach nieodpłatne przekazanie wybudowanych przez nich urządzeń energetycznych, samemu uczestnicząc w finansowaniu inwestycji w nikłej części (2,45%). Odbiorcy z ul. Sadowej nie mieli możliwości innego zachowania, niż to które wymusił na nich Zakład, gdyż skutkowałoby to po ich stronie brakiem dostaw energii elektrycznej. Ponadto na majątek Zakładu przeszło mienie znacznej wartości w oparciu o które prowadzi on profesjonalną działalność gospodarczą i z tego też tytułu osiąga określone korzyści pobierając od odbiorców opłaty z tytułu dostarczania energii elektrycznej. Należy również zauważyć, że w przedmiotowej sprawie pokrzywdzeni zostali najślabi uczestnicy rynku – konsumenci, którzy w dużo mniejszym stopniu niż inne podmioty działające na rynku mają możliwość dochodzenia swoich słusznych praw.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów kierując się potrzebą zdecydowanego przeciwdziałania stosowaniu ww. praktyki monopolistycznej na rynku przez Zakład, uznał, że orzeczona kara powinna stanowić zauważalną dolegliwość dla Zakładu, aby w przyszłości nie dochodziło do podobnych zachowań, zmierzających do wykorzystywania zajmowanej pozycji na rynku kosztem odbiorców, w tym przede wszystkim konsumentów.

W związku z powyższym należało orzec jak w pkt II sentencji.

Na potrzeby wykonania niniejszej decyzji przez Zakład Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Katowicach stwierdza co następuje.

W rozpoznawanej sprawie Urząd nakazał zaniechanie przez Zakład praktyki monopolistycznej oznaczonej w sentencji decyzji. Oznacza to, że zaistniała konieczność dokonania między stronami określenia warunków uczestnictwa Zakładu w kosztach przejętych urządzeń energetycznych, zgodnie z zasadą ekwiwalentności świadczeń. Uzgodnienia w tym przedmiocie przez zainteresowane strony powinny doprowadzić do konkretnego rozliczenia kosztów przedmiotowej inwestycji, tak aby świadczenia stron, jakie spełniły w związku z zapewnieniem zasilania w energię elektryczną 11 domów przy ul.

Sadowej w Katowicach były wzajemnie ekwiwalentne. O tym, kiedy zasada ekwiwalentności świadczeń stron zostanie spełniona wyraźnie mowa w uzasadnieniu niniejszej decyzji tj. wówczas, gdy odbiorcy uczestniczą w inwestycji energetycznej w kwocie 21 790, 72 PLN, a Zakład w pozostałej części – 89 527, 51 PLN. Wykonanie niniejszej decyzji administracyjnej w tym zakresie powinno nastąpić w terminie dwóch miesięcy od daty jej uprawomocnienia się. Zdaniem Urzędu okres ten jest wystarczający do skutecznego rozliczenia inwestycji według zasad przewidzianych wymogami prawa.

Karę należy wpłacić na konto UOKiK w Warszawie w NBP o/o Warszawa 1010 1010-7878-223-1.

Od niniejszej decyzji stronie służy odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Katowicach w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Alicja Kral